

ISSN 2560-4414

Фолклористика

Часопис Удружења фолклориста Србије

Година шеста, свеска 2, 2021

Студије и огледи
Истраживање и грађа
Научна хроника
Прикази и белешке

Темат
броја

Folklore and Folk
narative in Latin
American Contexts

УДК 398

ISSN 2560-4414
e-ISSN 2560-3191
<http://folkloristika.org>
<http://folkloristics.org>

ФОЛКЛОРИСТИКА

Часопис Удружења фолклориста Србије

Година шеста, број 2, 2021

UDC 398
ISSN 2560-4414
e-ISSN 2560-3191
<http://folkloristika.org>
<http://folkloristics.org>

FOLKLORISTIKA
Journal of the Serbian Folklore Association
VI, No. 2, 2021

Editors in chief

Sonja Petrović and Mirjana Zakić

Editorial board

Smiljana Đorđević Belić, Sanja Zlatanović, Branko Zlatković, Selena Rakočević,
Sanja Ranković, Biljana Sikimić, Boško Suvajdžić, Đorđina Trubarac Matić

International editorial board

Margaret Beissinger, Ana Martinoska, Andrey B. Moroz, Jelenka Pandurević,
Tanja Petrović, Mihai Radan, Joanna Rękas, Carol Silverman, Veselka Toncheva

Advisory board

Nada Milošević-Đorđević, Aleksandar Jerkov, Dragana Radojičić, Matina Ju.
Martynova, Sofija Miloradović, Bojan Jović, Krinka Vidaković Petrov, Petko
Hristov, Laura Jiga Iliescu, Charalampos Passalis

Editorial Secretary

Ana Savić

English language editing and proofreading

Branislava Miladinov

FOLKLORISTIKA is published biannually.

Publishers: Serbian Folklore Association, Belgrade; Faculty of Philology
University of Belgrade; University Library "Svetozar Marković", Belgrade

Printed by: MAB, Belgrade

Web: <http://www.folkloristika.org>, <http://www.folkloristics.org>

E-mail: folkloristika.ufs@gmail.com

ФОЛКЛОРИСТИКА

Часопис Удружења фолклориста Србије

УРЕДНИШТВО

Главни и одговорни уредници
Соња Петровић и Мирјана Закић

Уређивачки одбор

Смиљана Ђорђевић Белић, Сања Златановић, Бранко Златковић, Селена Ракочевић, Сања Ранковић, Биљана Сикимић, Бошко Сувајџић, Ђорђина Трубарац Матић

Међународни уређивачки одбор

Margaret Beissinger, Ана Мартиноска, Андрей Б. Мороз, Јеленка Пандуревић, Tanja Petrović, Mihai Radan, Joanna Rękas, Carol Silverman, Веселка Тончева

Издавачки савет

Нада Милошевић-Ђорђевић, Александар Јерков, Драгана Радојичић, Марина Ју. Мартынова, Софија Милорадовић, Бојан Јовић, Кринка Видаковић-Петров, Петко Христов, Laura Jiga Iliescu, Charalampos Passalis

Секретар редакције
Ана Савић

Лектура и коректура за енглески језик
Бранислава Миладинов

ФОЛКЛОРИСТИКА излази два пута годишње.

Издавачи: Удружење фолклориста Србије, Београд; Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд; Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“, Београд

Прелом и штампа: МАБ, Београд

Тираж: 50 примерака

Интернет страница: <http://www.folkloristika.org>, <http://www.folkloristics.org>

Е-пошта: folkloristika.ufs@gmail.com

Copyright © Израда и графички дизајн сајта: АМ Дизајн

Copyright © Логотип и корице: Омнибус, Београд

Copyright © Текстови у Фолклористици: Издавачи – Сва права задржана

Copyright © Фотографије у Фолклористици: ауторство је назначено у Изворима илустрација

Copyright © Графичко обликовање Фолклористике: Уредници

Одрицање од одговорности / Disclaimer

Садржај објављених текстова одражава искључиво ставове њихових аутора. Уредник и редакција не сnose одговорност за тачност изнетих података. Електронске адресе и линкови су тачни у тренутку објављивања ове свеске. Уредник и редакција не одговарају за трајност, тачност и прикладност линкованог садржаја.

The content of published articles reflects only the individual authors' opinions, and not those of the editor and the editorial board. Responsibility for the information and views expressed in the articles therein lies entirely with the author(s). Electronic addresses and links are correct at the moment of the publication of this volume. The editor and the editorial board are not responsible for the persistence or accuracy of urls for external or third-party websites referred, and do not guarantee that any content on such websites is, or will remain, accurate and appropriate.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

398

ФОЛКЛОРИСТИКА : часопис Удружења фолклориста Србије
= Folkloristika : journal of the Serbian Folklore Association / главни и одговорни уредници Соња Петровић, Мирјана Закић. - [Штампано изд.]. - Год. 1, св. 1 (2016)-
. - Београд : Удружење фолклориста Србије : Филолошки факултет : Универзитетска библиотека "Светозар Марковић", 2016- (Београд : Чигоја штампа). - 24 cm

Полугодишње. - Друго издање на другом медијуму: Фолклористика (Online) = ISSN 2560-3191
ISSN 2560-4414 = Фолклористика (Штампано изд.)
COBISS.SR-ID 238141196

ФОЛКЛОРИСТИКА

Часопис Удружења фолклориста Србије

ISSN 2560-4414 (Штампано издање)

ISSN 2560-3191 (Online)

Година шеста, број 2, 2021

СТУДИЈЕ И ОГЛЕДИ

SPECIAL ISSUE: FOLKLORE AND FOLK NARRATIVE IN LATIN AMERICAN CONTEXTS (EDITED BY MARÍA INÉS PALLEIRO AND ANA MARÍA DUPEY)

María Inés Palleiro, Foreword 11–14

Ana María Dupey, Revisiting Folklore Disciplinary Narratives Produced by Scholarly Community in Argentina. Social Dimension in Focus 15–32

María Inés Palleiro, Argentinian Folktales in the Latin American Context: Collections and Belief Narratives 33–60

Cristian Yáñez Aguilar, Traditional Culture and Folklore Science: Two Approaches in the Discursive Construction of the Cultural Field of Folklore in Chile 61–87

Daniel Orlando Díaz Benavides, Folkloric Narratives of the Peruvian Amazon 89–111

Mercedes Zavala Gómez del Campo, Reflections on How to Study Folktales and Legends From Oral Indigenous Heritage of México 113–134

Luciana Hartmann and Renata de Lima Silva, Between Borders and Crossroads: the Performance of Orality in Different Brazilian Bodies and Contexts 135–161

Alejandra Vidal and Sabrina Maciel, Narratives of Pilagá Native Societies in the Argentinian Context 163–186

Fernando Fischman, Jewish Traditions in a Latin American Background. Enacting an Intercultural Diaspora in the Context of Argentine Identity Politics 187–209

Barbara Ivančič Kutin, Elements of Latin American Culture in the (Folk) Narratives of Slovenes in Argentina 211–238

List of Contributors 239–241

ИСТРАЖИВАЊА И ГРАЂА

Зоја С. Карановић, „Ја заова од комшје једем ноге кокошије“. Сватовске песме из Шајкашке – теренска грађа 245–293

НАУЧНА ХРОНИКА

Ана Савић, Награда „Златна књига Библиотеке Матице српске“ уручена проф. др Марији Клеут 297–299

Ана Савић, *Дани Тихомира Р. Ђорђевића* 301–302

Здравко Ранисављевић, *Музика и плес у време (пост)традиције* 303–307

Александар Антуновић, Предок – симбол етничког идентитета војвођанских Словака (изложба и каталог) 309–313

Jaroslav Otčenášek, Češka naučna folklorna literatura u poslednjih dvadeset godina 315–317

IN MEMORIAM

Љиљана Пешикан–Љуштановић, *In memoriam* Нада Милошевић–Ђорђевић (1934–2021) 321–326

ПРИКАЗИ И БЕЛЕШКЕ

Јасмина Јокић, Писање и причање 329–337

Ана Савић, Символика и улога бројева у традицијској култури и фолклорном стваралаштву Срба 339–342

Ана Савић, Словенски фолклор и књижевна фантастика 343–348

Биљана Сикимић, Влашки еротски фолклор 349–351

Смиљана Ђорђевић Белић, Болест и смрт кроз призму фразеологије 353–356

Јована Димитријевић, Допринос познавању српске зоолошке лексике 357–361

Миљана Ивановић Баришић, Носталгична сећања на празнике, обичаје и свакодневицу Срба у Румунији 363–366

Сања Златановић, О свадби, али и о фотографији и архиву 367–370

Биљана Сикимић, Горанцима с љубављу 371–375

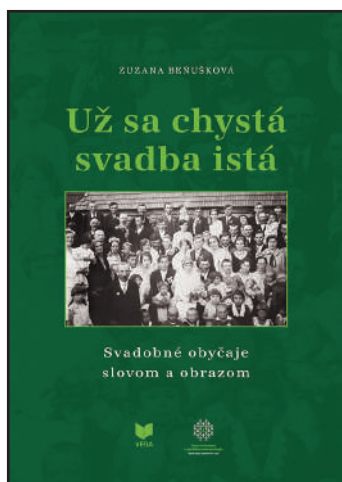
Ивана Дејановић, Научнице у друштву и о друштву 377–381

Ана Zornjan, Koreodrama iz rodne perspektive 383–388

Приказ

О свадби, али и о фотографији и архиву

Zuzana Beňušková, *Už sa chystá svadba istá. Svadobné obyčaje slovom a obrazom*, Bratislava: Ústav etnológie a sociálnej antropológie Slovenskej akadémie vied & VEDA, 2020, 127 стр.

Књигу *Už sa chystá svadba istá. Svadobné obyčaje slovom a obrazom* (Свадба се већ спрема. Свадбени обичаји у речима и сликама) Зузана Бењушкове, професорке на Катедри за етнологију и фолклористику Филозофског факултета Универзитета Константина Филозофа у Нитри и у Институту за етнологију и социјалну антропологију Словачке академије наука у Братислави, одликује специфичан приступ проучавању и приближавању широј публици свадбе у Словачкој – путем фотографија, док је текст само пратећи и употпуњујући део. Све фотографије у књизи су преузете из Дигиталног архива фотографија, дијапозитива и цртежа Ин-

ститута за етнологију и социјалну антропологију Словачке академије наука. Овај Архив је формиран 1953. године и систематски је развијан као саставни део поменутог Института. Он садржи више од сто осамнаест хиљада дигитализованих текстуалних, сликовних и мултимедијалних докумената насталих у току научно-истраживачких активности сарадника Института, а мањи део откупом од других институција. Део фотографија у архиву начинили су професионални фотографи, будући да је Институт све до средине 90-их година двадесетог века запошљавао фотографа који је био део истраживачког тима етнолога. Део фотографија које су етнолог донели са терена потиче од информатора – то могу бити оригиналне фотографије или њихове репродукције. На основу приватних фотографија које су информатори давали етнологима, професионални фотограф би сачинио репродукције, а затим су оригинали враћани власницима (осим ако договор двеју страна није био другачији). Како објашњава ауторка, документација дигиталног архива

Института је до сада углавном била коришћена као материјал за истраживање традиционалних културних феномена или као извор фотографија за илустрацију и допуну етнологских публикација. У овој књизи су фотографије из дигиталног архива први пут добиле кључну улогу у приказивању дела обичајне праксе становника различитих региона Словачке у двадесетом веку.

Ауторка свој рад на књизи одређује као архивски, дајући при томе детаљна објашњења о месту и улози документационе фотографије у савременој етнологији. Приликом рада на избору фотографија за књигу намера није била креирање улепшане романтичне слике живота у прошлости. Како ауторка указује, вредност изабраних фотографија је пре свега у информацијама које оне пружају, при чему јесу били узимани у обзир њихов технички квалитет и композиција да би оне уопште могле да буду понуђене читаоцима. Ауторка наглашава да се овде не ради о документарној фотографији у смислу жанровске класификације професионалне фотографије, те да би било прикладније означити их као документационе фотографије, с обзиром на то да је њихов примарни циљ био етнографско документовање истраживаних феномена. Етнографска фотографија је облик професионалне фотографије, не у смислу уметничког израза, већ као део професионалног етнологског рада. У архивским збиркама фотографије су архивирани без модификација и графичких реконструкција или дорада, укључујући и оне које су слабијег квалитета или оштећене, али многе од њих имају или могу имати јединствену документациону вредност. Фотографије публиковане у овој књизи, како објашњава ауторка, нису настајале за потребе јавног приказивања; њихов квалитет не би требало тражити у фотографском изразу, већ у садржају који пружају.

Циљ књиге је да представи део садржаја дигиталног архива Института и да у исто време, посредством фотографија и текста, пружи нова сазнања о традиционалној свадби у Словачкој у њеним регионалним и временским разноликостима. У архиву је велики број фотографија везаних за комплекс свадбених обичаја. Само део фотографија објављених у књизи бележи аутентичне ситуације. Већи је број фотографија на којима људи позирају за потребе истраживања и документовања. Неке од њих су репродукције аутентичних фотографија у власништву информатора, које је начинио професионални фотограф. Поједини снимци потичу од сценског приказивања фолклора, док други представљају реконструкцију обредних ситуација. Многе фотографије прати богат теренски материјал и, на основу њега, публиковане студије, што им даје додатну вредност.

Књига се састоји из два основна дела која се баве свадбеним обичајима – текстуални део (стр. 13–42) и сликовни део (стр. 43–117). Осим

Увода (стр. 6–8) и Закључка (стр. 118), у књизи је и методолошки важно поглавље посвећено месту документационе фотографије у савременој етнологији (стр. 9–12).

Зузана Бењушкова даје осврт на историју склапања брака, разматрајући правне црквене и државне норме, као и њихове промене током времена. Ауторка затим даје осврт на најзначајније студије посвећене свадби у Словачкој, указујући при томе да је свадба веома комплексан ритуал који није било могуће сагледати у целини, већ само путем изабраних аспеката. Свадба је ритуал који у временском смислу може да траје веома дуго. Састоји се од низа предсвадбених, свадбених и постсвадбених сегмената. Ауторка под традиционалном свадбом подразумева свадбу у Словачкој у првој половини двадесетог века, онако како је њен модел реконструисан на основу доступних извора, као и неке његове елементе које су етнологи забележили на терену у другој половини двадесетог века. Од средине двадесетог века свадба се у временском и садржајном смислу редукује, с обзиром на друштвене промене – миграције из села у град, запосленост становништва и ограничен број слободних дана и сл. Промене настале у друштву након 1989. године одражавају се и на свадбу – утицај глобалних трендова постаје евидентан, али у таквим условима и потреба да се традиционални елементи сачувају и употребе, макар само у визуелном смислу. Ауторка пише и о обељжавању годишњица свадби (посебно јубиларних као што је 'сребрна' – 25 година брака, 'златна' – 50 година брака и 'дијамантска' – 60 година брака), што је у Словачкој постало заступљеније у другој половини двадесетог века. У књизи је пажња посвећена и посмртном венчању, када се погреб младе особе организује тако да има атрибуте свадбе.

У другом, превасходно сликовном делу књиге, Бењушкова најпре даје одређење свадбене фотографије – она представља посебан жанр уметничке фотографије; не може се означити као примарно документацијска, али ни као репортажна. Њена сврха је репрезентативна успомена на дан свадбе за младенце, али и за њихове породице. Она се пажљиво чува и преноси потомцима.

У сликовном делу књиге следе објашњења и фотографије чији је фокус на одећи младенаца и сватова. Потом су приказани часници и сватови, па следи део са фокусом на свадбену поворку. Затим су дата објашњења и фотографије свадбених симбола (свадбено дрвце, свадбена застава), па самог венчања. Део је посвећен невестинском оглављу. Следи део о текстилним предметима који у појединим моментима свадбе играју важну улогу, као што су различите врсте пешкира. Следе објашњења и фотографије припреме јела, пецива и торти као и свадбене гозбе. Један део овог поглавља посвећен је музици и плесу на свадби.

Посебан део овог поглавља пружа увид у изабране обредне ситуације. На крају је део са информацијама о миразу, даровима и даривању.

Књига Зузане Бењушкове *Už sa chystá svadba istá. Svadobné obyčaje slovom a obrazom* представља изванредан извор података о свадби у Словачкој у двадесетом веку, као и о ширем друштвеном контексту који се на њу рефлектовао. Књига је актуелна и инспиративна, показује колико плоносан може бити рад са дигитализованим архивским материјалом. Путем свадбе ауторка је испричала занимљиву и поучну причу о дигиталном архиву; путем фотографија из дигиталног архива – причу о свадби.

др Сања Златановић
Етнографски институт САНУ, Београд
Е-пошта: sanja.zlatanovic@ei.sanu.ac.rs

Примљено: 30. 12. 2021.
Прихваћено: 15. 1. 2022.